

izdanji. Ob enem ukrene kr. ministerstvo ogersko podobnih določil za ogerske železniške proge v korist našim izvoznjam plemenskih živali v dežele ogerske krone.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Kaže se vendar, da se ti dogovori c. kr. glavnega ravnateljstva s c. kr. družbo južne železnice niso vršili s primernim vspehom, kajti naznanilo za sejo državno-železniškega sveta dne 29. oktobra 1886 ima o tej točki naslednje poročilo: k točki 1. C. kr. priv. družba južne železnice je predloge c. kr. glavnega ravnateljstva na dovolitev nižanih tarifov za blago za Ljubljano zavrgla osobito z ozirom na to, da ni v stanju, za Trst dovoljene prednosti vpeljati za notranje postaje.

V seji tarifnega odseka in v poznejši seji državno-železniškega sveta izrazil sem svoje iznenadenje o tem neugodnem vspehu ter prosil visoko c. kr. vlado, naj ves svoj vpliv pri južni železnici uporabi zato, da se odpravijo tarifne anomalije, katere so v ljubljanskem zborničnem okraju tako občutljive.

Iz uradnega zapisnika o tej seji dovoljujem si na to zadevo se nanašajoče besede uvesti: „Prehajoč k III. oddelku komercialnega naznanila omenja poročevalc k točki 1., zadevajoči nastavo tarifov za Ljubljano, po katerih bi mogla konkurirati, z ozirom na trgovinske interese zadej ležečih postaj, da ob zavračajočim zadržanji družbe južne železnice nasproti predlogom, katere je stavilo glavno ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic, tudi glavnemu ravnateljstvu ni zdaj možno samostojno postopati, ker obstojijo med avstrijskimi državnimi železnicami in južno železnico o delitvi prometa pogodbe, po katerih bi se morala južna železnica za odpadle dohodke odškodovati, kateri primanjkljaj bi nastal vsled enostranskega znižanja tarifov.

Sicer pa glavno ravnateljstvo namerava ob novi uravnavi prometnih razmer z družbo južne železnice še enkrat se baviti z vprašanjem o napravi nižanih tarifov za Ljubljano.

Tarifov odsek je torej stavil naslednji predlog:

„Visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo se prosi, da se ob ugodni priliki zopet bavi s sklepom železniškega sveta gledé oziranja na trgovinske interese zadej ležečih postaj v Trst.“

Ko je ta predlog opetovano priporočal član gospod Luckmann, omenjal je vladni svetnik dr. Liharzik, da so se v povzdigo tržaškega pristanišča morali za-nj napraviti posebno nižani tarifi, vsled česar so vsekako za Ljubljano in zadej ležeče postaje nastale tarifne anomalije, družbi južne železnice se vendar ne more nalagati, da bi za Trst nižane tarife raztegnila tudi na notranje postaje; on je ponavljal, da bode glavno ravnateljstvo pri obravnavah o novi uravnavi prometnih razmer med glavnim ravnateljstvom in družbo južne železnice, katera bode v zvezi z otvorenjem črte Herpelje-Trst, gledalo na to, da se jemlje ozir na želje mesta Ljubljane.

„Predlog tarifnega odseka se na to vsprejme in točka 1. naznanila se vzame na znanje.“

Ker še dalje trajajo tarifne anomalije, katere so se pokazale za zbornični okraj po tarifu z dne 1. julija l. 1884 za direktni promet blaga v južno-severno-avstrijsko-ogerski železniški zvezi ter je samo od visoke vlade zavisno, da vpliva pri c. kr. priv. družbi južne železnice, da se za Ljubljano v zveznem prometu po predlogu c. kr. glavnega ravnateljstva rabijo enaki tarifi, kakoršni veljajo za 170 kilometrov bolj oddaljeno postajo Gorico, zatorej prosim, naj slavna zbornica to poročilo vzame na znanje ter predlagam: Slavna zbornica naj izvoli vložiti novo utemeljeno prošnjo pri vis. trgovinskem ministerstvu ter prositi:

Visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo naj blagovoli svoj vpliv pri c. kr. priv. družbi južne železnice z vso močjo uporabiti, da se izreče pripravljeno, izvesti predlog c. kr. glavnega ravnateljstva avstrijskih državnih železnic, po katerem naj se za postajo Ljubljano v južno-severno-avstrijsko-ogerski železniški zvezi ne pobirajo viši tarifi, kakor za 170 kilometrov bolj oddaljeno postajo Gorico.

Gosp. zbornični svetnik Ivan Baumgartner gorko podpira predlog, kateri se po nekaterih opazkah poročevalčevih enoglasno vsprejme.

Gosp. zbornični predsednik izreče gospodu zborničnemu svetniku Karolu Luckmannu za odločno zastopanje zborničnih interesov v državno-železniškem svetu iskreno zahvalo. (Dalje prih.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

54.

Plemstvo avstro-ogersko.

Avstro-Ogerska ima mnogo višega in nižega plemstva. Ali to plemstvo je ponekod zeló obožano, ponekod pa malo imovito. Pod ogersko krono živí nekda do 136.000 duš najnižega plemstva, prav za prav kmečkega plemstva. Ti plemenitaši si dostikrat še poštenih škorenj ne morejo omisliti, ali vkljub temu so prevzetni, surovi, leni in nekoristni tako, da ni moči povedati; takih plemenitašev nima nobena dežela v Evropi. Ne lažemo, če rečemo, da mnogi vse žive dni niso toliko storili za blagor domovine, kakor navadni kmet v enem letu. Ti plemenitaši so bili nekedaj jedro ogerske vojne, in da-si so bili na vso moč oholi, vojaška disciplina jih je vendar na uzdi držala. Ker so se hrabro bíli za domovino, zato so jim v mirnem času spregledali marsikatero bedarijo in nerodnost. Ali dandanes je to drugače. Ti ljudje delajo veliko preglavico sosedom in uradnikom, zato so vedno zaprti, dobiš jih po vseh ječah. Za novodobni napredek se ne brigajo skoro nič, v sleharni kulturi so znatno zadaj za drugimi. Sreča, da so moč in veljavo teh plemenitašev popolnoma uničili 1848. leta, ter jih potisnili med prave kmete, ker drugam tako ne gredó. Jako dobro in korenito nam jih je narisal

znani madjarski romanopisec Eötvös v svojem romanu „vaški notar“.

Ali to samo na sebi mnogoštevilno plemstvo avstro-ogersko množilo se je do najnovejšega časa tako, da je bilo uže smešno. Kamorkoli stopimo v Avstro-Ogerski, zadenemo ob plemenitaša ali plemenitašico, v vsakem stanu jih dobimo. Trdijo, da se nahajajo tudi med strežaji in strežajkami, celó med hlapci in deklami.

Plemstvo avstro-ogersko se razlikuje več ali manj po narodnosti, kateri pripada, in po vplivu, ki ga vživa v najviših krogih. Vse drugačno je plemstvo na Dunaju, kakor v Budapešti, in drugačno je česko od poljskega. Zná se za izrek, ki velí: „Kar ni mogoče na Dunaju ali v Pragi, tisto je mogoče v Budapešti ali v Lvovu“.

Visoko plemstvo nemško in česko je mirno, hladno v svojem mišljenju in vedenju, toraj tudi umerjenejši v etiketi, drží mnogo do zastarelih in dandanes smešnih oblik, izredno je ekskluzivno, živí in se giblje v tesnem okvirju stanovskem, čuva in brani staro veljavo svojega stanu, in ogiba se, kar je moči, sleharne škandalozne kronike. Zato je to plemstvo tudi mnogo ponositejše na stari svoj rod, in rado nagiba k konservatizmu in absolutizmu.

Drugačno je plemstvo madjarsko. Magnati madjarski so v obče liberalnejši, gizdavejši, ljubeznjivejši in družnejši, pa tudi škandaloznejši.

Skoraj nič boljši v tem oziru ni visoko plemstvo poljsko. Ono rado njeguje francoske običaje in francosko govorico, če tudi dandanes ne več tako, kakor nekedaj. Ali priznati se mora tudi to, da se ono dandanes čedalje bolj zaveda svojega zvanja, postaja resnobnejše, in leto na leto zboljšuje svoja posestva.

Hrvatsko plemstvo se na zunaj ne razlikuje dosti od madjarskega, kakor ne česko od nemškega. Nas Slovane zanimajo vzlasti oni hrvatski magnati in baroni, ki so pristaši opozicije v „saboru“. Tudi so nam oni Zagreb jako zlepšali in razširili z dičnimi, monumentalnimi stavbami. V enem se zlagajo hrvatski plemenitaši vseh strank, da ne trpé tujca na banskem stolu. Ta čast, to dostojanstvo gré domačemu sinu. Toraj se je nekega leta čitalo po vogalih zagrebških ulic to-le:

„Ne Švaba,
Ne Furlan,
Ne bude
Naš ban.“

Italijanskega plemstva je malo v Avstriji, kar ga je, živí v Trstu, v Tirolski, v Istri in v Dalmaciji. Ono se drží samo italijanskih običajev, in govori najraje italijanski. Ni pa bogato in imovito, kakor nemško, česko, madjarsko, poljsko in hrvatsko plemstvo.

Kaj pa mi Slovenci? Slovenci nimamo narodnega plemstva, kakor Poljaki in Čehi“, tako je potožil svoje dni dr. Janez Bleiweis v „Novicah“. Da bi ga sicer živo potrebovali v sedanjih razmerah avstro-ogerskih, to je gotovo, ali če ga nimamo, kaj hočemo. Da bi se kedaj dokopali do narodnega plemstva, o tem ni upati, kajti dandanašnji čas dobiva bolj in bolj drugačnih nazorov o družbi človeški. Imamo pa drugo plemstvo, kateremu

se ne more nikedar odrekati čast in spoštovanje, in takega plemstva bodemo imeli čedalje več. Naši doktorji, naši učenjaki, naši umetniki, to so naši plemiči. Toraj klobuk doli pred vami, gospodje, kajti vsak izmed vas je „Ritter vom Geiste“, naj se je porodil v visokem gradu, ali v šumnem mestu, ali v zakajeni hiši kmečki. (Konec prih.)

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Dne 30. marca vrnila se je ona pogodba zaradi podaljšanja bankinega privilegija, povodom katere se je v zbornici vnela pri prvem posvetovanju huda borba zaradi napisov na bankovcih — v drugo obravnavo zato, ker gosposka zbornica ni pritrdila po naključji sklenjeni premembi, po kateri se ima dobiček med banko in državo uže deliti, kedar letni dohodki bankini presegajo 6%.

Stvar sama na sebi je jako malo pomenljiva, dokler je država banki dolžna 80 milijonov, ker računa se vrednost podaljšanja privilegija vse drugače, ako država pred vsem zahteva, da od dolžnih 80 milijonov ne plačuje nikakoršnih obresti, tedaj za-se zahteva gotove letne štiri milijone gold., katere bi sicer morala banki plačevati kot obresti dolga.

Vrh tega pa je dokazano, da bi banka, ako takoj likvidira (neha delovati in svoje imetje razdeli med delničarje), lahko delničarjem svojim izdatno več plačala kot dvajsetkratne 7% obresti.

Zato to tudi ni bilo jedro pravde, temveč z roko se je lahko prijemale, da se levica še le sedaj pri drugi razpravi namenoma poprijema za to, ker je hotela zopet po večini in vladi udrihati.

Pri tem ravnanju pa pripetila se je

nemški državni stranki

neka pomenljiva nesreča.

Levičarji izjavili so namreč pri prvi obravnavi bankine pogodbe po enem svojih kolovodjev baronu Schar Schmidu: da sicer niso proti napisu na bankovcih v vseh deželnih jezikih, da pa bodo glasovali za vladin načrt zato, ker hočejo v blagor države vključiti izjavi vladini, da bo vladala tudi brez Nemcev, skrbeti, da se pogodba z Ogersko ponovi kar prej.

To bila je slovesna izjava vse levice po ostri razpravi med vlado in delom desnice.

Toda tako slovesno na oder postavljena državna stranka izginila je kot kafa in je državo in svoje načelo dvakrat zatajila, predno je solnce v drugič zapadlo.

Načelo, da res ni nasprotna mnogojezičnim napisom na bankovcih, zatajila je takoj po svoji izjavi s tem, da je glasovala proti resoluciji, katera mnogojezični napis zahteva; koj drugi dan zatajila je državo s tem, da je vsa složno glasovala za premembo pogodbe, po kateri bi se prav tako, kakor po vsaki drugi pomenljivi premembi zadržala ali celó preprečila nova pogodba.

Najsijajnejše pa je zatajila rado-državna stranka prav ono, kar je označila sama kot državno korist pri